

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvemši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemati, za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gold., za pol leta 8 gold., za četrt leta 4 gold. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gold., za četrt leta 3 gold. 30 kr., za en mesec 1 gold. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 krajc. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele za celo leto 20 gold., za pol leta 10 gold. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dljake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gold. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 glđ. — Za oznanila se plačuje od četiristopne petit-vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr. če se dvakrat in 4 kr. če se tri- ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani na celovski cesti v Tavčarjevi hiši „Hotel Evropa“. Opraviništvo, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne reči, je v „Narodni tiskarni“ v Tavčarjevi hiši.

Prijatelje in naročnike

moramo ob prestopu v drugo polletje zopet toplo prositi, da ne samo oni svojo naročnino ob pravem času, t. j. precej pošljejo, katerim je potekla, nego da mej svojimi znanci, svobodomiselnimi Slovenci sploh agitirajo, da se naš list, edini slovenski dnevnik, še bolj razširi in na čvrstejšie noge postavi. Ako si vsak prijatelj našega prizadevanja nameni, le še samo enega naročnika pridobiti in ako se le vsacemu družumu to posreči, — koliko bi nam bilo pomagano! —

Mi smemo brez žaljenja terjatev skromnosti reči, da se naš dnevnik sme vsacemu listu v naši domovini brez strahu vzporediti, da ima originalnih dopisov in doprineskov dan na dan, kakor še noben drug slovenski list. A dobro čutimo, kako še vse boljše bi znali mi list urediti, ko bi mogli imeti še več vnanjih in vsaj še enega stalnega, v literaturi in novinarstvu izvrstnega sodelavca, in ko bi mogli dopisnike honorirati, kar nam zdaj materialno stanje zabranjuje.

Ako se število naših naročnikov pomnoži — kar je mogoče, ako posamezni prijatelji naše svobodomiselnosti hočejo vsak v svojem krogu kaj storiti — moremo list še bolj utrditi in zboljšati, bode torej pridobila stvar, ne mi.

Treba je tembolj, da naših načel prijatelji delajo za našega lista razširjenje, ker naše duhovenstvo po deželi proti nobenemu časopisu tako perfidno in na vse kriplje ne ruje kakor proti našemu narodnemu dnevniku, kar se nam vedno od vseh krajev poroča.

Zveza Avstrije z Rusijo.

Več veselih znamenj je videti, ki kažejo, da Avstrija počasi pa gotovo prehaja v svoji

vnanji politiki na boljše pota. Ker nij dvombe, da bode prememba v vnanji politiki za nasledek imela tudi zboljšanje vsega našega notranjega položaja in bodoče osode cesarstva, nas mora to jako zanimati. Od lanskega leta sem vidimo namreč vedno večje približevanje Rusije k Avstriji. 27. t. m. je zopet prišla na dvor našega cesarja ruska deputacija, kateri na čelu je sam ruski veliki knez Konstantin Nikolajevič, čestitat cesarju kot 25letnemu soudu ruskega sv. jurijskega ordna. V ruskem pismu, katero je še pred deputacijo prišlo na Dunaj, pravi in naglašja se naravnost, da deputacija pride čestitat „na spomin zveze med avstrijsko in rusko armado leta 1849.“ Prav vzpored te novice se razglašja tudi ta, da je šel nadvojvoda Albreht, zdaj najvišji nadzornik naše vojske, v Varšavo k ruskemu carju Aleksandru in bode potem pričujoč pri velicijh vojaških vajah v Peterburgu.

Kakor pa mora to približevanje k slovenski Rusiji nas avstrijske Slované veseliti, tako je gotovo, da nij nikakor po volji Prusom in našim Prusakom. Naši nemško-nacionalci so se uže navadili misliti in na to meriti, kako bi se Cislejtanija počasi spreminjala ali pripravljala za bodočo nemško provincijo. Zatorej so tudi, več kot je treba bilo, naglašali potrebo prijateljstva z Nemčijo, katero prijateljstvo so tako razumevali, da bi Avstrija bila vazal Nemčiji, dokler morda nemško vprašanje tako ne dozori, da se Cislejtanija kar s sveta izbriše, kar se je na elsasko-pruskih šolskih zemljevidih uže zgodilo. Ti nemški življi bodo iz Berlina in od drugod gotovo intrigirali in vsako zvezo podirali, katera bi količkaj resna postajala in

nemškim nakanom ne hodila v priklad. Upati je, da sigurna nemška rovanja ne bodo imela vspeha, ker kakor pri nas baš oni krogi, v katerih ima nadvojvoda Albreht odločilno besedo, izpoznavajo nemške poslednje cilje, tako tudi ruski višji krogi kljubu carjevi osobni simpatiji, ne morejo pustiti, da bi nemško drevje kar preveč visoko prerástalo.

Zanimivo, ker podučno za nas avstrijske Slované je pak še, kako se tem rečem nasproti obnaša „pravna stranka“, katera si hoče posebno pri nas Slovencih narodno vodstvo uzurpirati in kateri so se naši klerikalci in staroslovenci z dlako in kožo zapisali. Organ te stranke, „Vaterland“, ki je uže ob času prihoda ruskega carja na Dunaj Rusijo insultiral, tudi zdaj govori o „russische zudringlichkeiten“ in hoče Magjare nekako naščuvati proti Rusiji! Zakaj? Druzega uzroka nij, kakor da je zopet novo dokazana istina, da „pravna stranka“ Slované sovraži isto tako, kakor ustavoverni. Ako jim zdaj okolo brade hodi, dela to samo iz egoizma, da bi namreč po njih do vladanja prišla — kar pač ne bode, hvala bogu!

Politični razgled.

Notranje dežele

V Ljubljani 30. junija.

Ruski veliki knez Konstantin Nikola-jevič se je 27. junija z rusko deputacijo na Dunaj pripeljal, kjer je bil na kolodvoru od cesarja in nadvojvodov srčno sprejet. Vojaška godba je igrala rusko himno; potem so se visoki gostje odpeljali v Schönbrunn. (Glej uvodni članek.)

Za moravskega deželnega načelnika je imenovan Possinger, sekcijski šef v kmetijskem ministerstvu, bivši vodja ga-

Listek.

Primere začetka in razvoja jezikov in specij.

Ker se uže tudi po slovenskem svetu čuje mnogokrat ime angleškega učenjaka Darwin-a, in se tudi tu pa tam o njegovi za celo prirodozlovje pomenljivi in važni teoriji „za“ ali „proti“ govori, naj sledeči spis en del njegove teorije, namreč spreminjanje živečih organizmov primerjeno s spreminjanjem jezikov razvija, v poduk onim, ki se s prirodozlovjem veliko pečati ne morejo.

V davnem in neznanem času jezik, ki ga navadno arijskega imenujemo, je bil v zadnjih letih naj ljubši predmet jezikoslovcem, in prof. Maks Müller je nedavno to teorijo zboljšal in z raznimi dokazi potrdil. On pravi, da, ako bi tudi ničesar o bitnosti latinščine ne vedeli; ako bi se bili vsi zgodovinski spomeniki iz časov pred 15. stoletjem izgubili; ako bi nam nič o bitnosti rimske

vesvoljne države znano ne bilo, bilo bi nam vendar moči, s primerjanjem italijanskega, španskega, portugiskega, vlaškega in retiskega narečja reči, da je neki čas jeden jezik moral biti, iz katerega ta moderna narečja svoj občni začetek izpeljavajo. Brez te domene bi bilo nemogoče njih sestavljenje razkladati, kakor n. pr. oblike pomožnega glagola „biti“, ki so vse gotovo le razne vejice jednega skupnega uzora, med tem ko je ravno tako jasno, da nema ne jedno od vseh šestih prvotne oblike, iz katere bi druge izpeljavati mogli. Tako tudi ne najdemo v nobenem teh šest jezikov prvotnih osnovnih delov, ki bi te besedne in druge oblike sestavljati mogli; one morajo kot ostanki prejšnjega časa in v kakem drugem prejšnjem jeziku biti, ki je bil, kakor znano, latinski.

In po enakem načinu nadaljuje M. Müller, da bi pokazal, da je latinski jezik sam, kakor tudi grški, sanskrit, zend, litovski, staroslovenski, gotiški in armenski,

ravno tako vejica skupnega in še starejšega jezika, in da nobeden od njih drugim oča biti ne more. Ti jeziki so si tako drug drugemu podobni, da njih podobnost še na starejši jezik, arijski, kaže, ki je bil za nje isto, kar latinski za onih šest romanskih. Ljudstvo, ki je oni neznani materini jezik govorilo, iz katerega je toliko drugih starih jezikov prokličilo, moralo je v jako davnem času na zelo razne strani starega sveta, kakor v severno Azijo, Evropo in Indijo potovati in seliti se.

O resničnosti te arijske hipoteze je nedavno dr. Brawfurt dvomil, in sicer zaradi tega, ker so po njegovem mnenju Hindi, Perzijani, Turki, Skandinavci in druga ljudstva, ki neke besede in slovniške oblike iz arijskega vira imajo, vsako posebno pleme (rače); in ker so vsa ta plemena, kakor dalje pravi, svoje posebne značaje nespremenjene od prvega zora zgodovine in poročila obdržala. Ako tedaj nij bilo nobene znatne premembe v treh-ali četiri tisočletih,

lake namestnije pod meščanskim ministerstvom. Sekcijski svetovalec Pozzi pride kot dvorni svetovalec k dalmatinski namestnji. Dvorni svetovalec Jenny v Trstu je v pokoj dejan.

V **srbski** cerkveni kongres so izvoljeni večidel srbsko narodno-liberalni zastopniki, samo nekoliko je nazadnjaških ali klerikalnih. Vladni kandidat za mesto srbskega patriarha je škof Gruič, narodni kandidat je Stojkovič.

Na **Ogerskem** se od nekdanj davki tako neredno plačujejo, da so vsled tega državne ogerske kase vedno prazne in je vsako leto treba državna posojila najemati. V seji državnega zbora 26. junija pak je prosilo mesto Szathmar, naj se ustavijo eksekucije zaradi davka. Finančni minister pravi, da se to ne more zgoditi, ker bi potem tudi ustavljen bil celi upravni aparat. A obzir se bode jemal na kmetske davkoplačevalce vsaj do žetve. — V isti seji poslanec Nagy utemeljuje predlog o uvedbi postave zoper odrtijo. Minister dokazuje, da take postave, kjer so uvedene, prav nič ne pomagajo; zbornica tedaj ovzrže predlog. Poslanska zbornica se ne sklone, predno nij sprejet novi volilni red za državni zbor.

Vnanje države.

Francoska budgetna komisija je 8. 14 proti 8 glasom ovrgla predloge finančnega ministra Magne-ja zaradi novih davkov. — Vlada začenja proti bonapartistom ostreje postopati, a menda samo na videz, da zadostuje javnemu mnenju, katero je zelo razburjeno zavoljo bonapartističnih rovanj. Pri znanih bonapartistih so bile hišne preiskave; policijski prefekt pariški je izjavil, da je treba energično postopati. Pri Mansardu in Jules Amigues, ki sta ravnatelja centralnega komiteja za „oklic na ljudstvo“ se je našel imenik delavcev, kateri so plačani za bonapartistične namene. Pri nekem Pietriju, podpolkovniku brez službe so se našla pisma, katera kažejo kaznjivo sporazumljenje z mnogimi višjimi oficirji v armadi. Pri založniku bonapartističnih brošur Morangesi je bil najden celi program bonapartistične stranke.

V odboru trideseterih se nadaljuje debata o ustavnih predlogih; do sklepa še nij prišlo. Talon predlaga, naj se Mac-Mahonovo predsedništvo na deset let podaljša. Dufaure je govoril proti temu predlogu. V prihodnji seji se ima voliti poročevalec.

Narodna skupščina je sprejela postavo po kateri se imajo odškodovati osebe ki so v poslednji vojski škodo trpele po razdajanju svojih posestev v prid narodne obrambe.

Španski republikanci napredujejo proti karlistom. Pri Chelvi je bilo 10.000 karlistov od 5000 republikancev tepenih. Železnica med Španjko in Francozko se utegne kmalu zopet odpreti.

Po najnovejših poročilih je bila 28. junija zopet bitka pri Estellij, kjer je ubit maršal Concha. Bitka je morala tedaj huda biti, izid nij znan. Zabala je imenovan za komandanta severne armade, general Cottoner za vojnega ministra in Sagasta za ministerskega predsednika.

Rimski kardinal Antonelli pripravlja okrožnico do oblasti glede demonstracij, ki so se nedavno zgodile proti papalinom v Rimu. Antonelli hoče baje dokazati, da so te demonstracije zdravju papeževemu nevarne.

Pruski škofje v Fuldi zbrani držijo tajna svoja posvetovanja, 26. junija se je ta škofovski zbor sklenil in škofje bodo zdaj izdali pastirske liste.

Nered v **Turčiji** je v vsakem oziru velikansk. Začele so se zdaj razprave mej velevalsti, da bi se revidovale turške kupske pogodbe zlasti z ozirom na polraž turških vasalnih držav.

Dopisi.

Iz Kamnika 26. jun. [Izv. dop.] „Kamnik zaspan“ poje narodna pesen, in kljub vsemu dramljenju Kamnik dremlje še vedno, akopram se je tudi uže vzbudil enkrat in pokazal, da ima moči v sebi, — moči, ki bi mu podajale lahko večjo veljavo. Žalostno je priznavati slabosti domačega kraja, a greh je prikrivati jih, da se pod krilom širijo dalje, kakor skrivna rana na telesu; treba je z ostro roko izrezati rano in izcimiti slabe snove, da se zaceli. Tudi naš Kamnik ima rane, in te zaceliti bi moral skrbeti vsak domoljubni sosesčan kamniški.

Pogoje k razvitku ima mesto in okolica, skoro bi rekel prav dobre, edino le duha manjka uporabiti jih. Lepa lega mesta, zdrav čist zrak, dosti dobre vode, v obliži mnogo lesa, ne predaleč oddaljeno od železnice — vse to človeka tako rekoč vzbuja k veselju do obrtnije — a žalibože, ta gre pri nas rakov pot. Za časov Valvazorja in pred njim bil je Kamnik imeniten zaradi žive obrtnije: mestnjani bili so vsi pridni obrtniki in premožni kupčevalci. Usnje, žreblice in špijce so izdelovali v obilnosti ter jih prodajali celo v daljne kraje. Z žrebljarijo

pečalo se je celo predmestje in tisoče so dobivali za-nje; ravno tako so slovele špijce (ali šipke) zraven Idrijskih najbolj, in daleč v tuje kraje prodajale so se z velikim dobičkom, tako da so bili prebivalci starega Kamnika tako premožni, da so imeli pri svojih hišah železne duri in vnanja okna. Zdaj pa je obrtnija v teh dveh rečeh tako ponehala, da nij skoro imena vredno, kar se še izdeluje. Usnja, čeravno se ga izdeluje še mnogo, bi se ga vendar veliko več lahko; posebno tako imenovani „funtleder“, ki je tako visoko v ceni, bi prinašal našim usnarjem veliko glavnico, katere posameznik ne bi mogel vložiti v taka podvzeta, zato naj bi se pa zedinili in bi se zedinjenimi močmi poprijeli se izdelovanja onega usnja, in gotovo bi marsikom prinašalo več dobička, kakor ga on more doseči s svojim malim kapitalom, če deluje z njim v drugej reči. Toda podvzetnega duha zopet manjka tu; tako tudi pri žrebljariji, ki bi se tudi kljub žrebljem, ki jih izdelujejo stroji, prodali še vedno prav lahko. Združite moči in delajte v večjem obsegu, da si pridobite ime. S špicami je še slabše. Delajo jih tu pa tam po kmetih še kake ženice, ali kakšne so te špijce? Ko bi kdo imel veselje do tega in bi podpiral to pletenje, da bi morda celo fabriko ustanovil, koliko bi se dalo izboljšati tu. Naj bi se jemale potem tudi mlada dekleta, da bi se učila čedalje lepših špij izdeljevati, da bi se potem mogle skušati tudi s tujimi. Tu zopet le duha manjka. Marsikdo poreče, da bi to ne prinašalo dobička, da bi se ne izplačeval trud, toda to nij istina; ne le podvzetnik marveč cela okolica bi imela dobiček od tega, deloma ker veliko denarja pride v tak kraj in zaslužek ter življenje zagotavljuje nižjim stanovom. Tudi za druga podvzeta, za fabrike, malne in žage je tu pripravno, ker Bistrica ima mnogo gonilne moči; le žalibože, da je kapital pri nas v takih rokah, ki ne znajo z njim obračati, ali jim pa nij mar povzdigniti domačo obrtnijo in z njo blagostanje cele okolice. Enim nij mar za drugega nego za piti in jesti, drugi najrajši sedi v miru na svojem kupu, tretji je premrzel in tisti, ki bi imeli kaj podvzetnega duha, jim pa snova manjka. Tujcem zopet, ki bi radi kaj korist-

primorani smo še veliko davnejši čas vzeti za prvo odločanje takih plemen od skupnega debla, kakor omenjeno perijodo arijskega seljevanja in razkropljenje tega jezika po mnogih in drug od drugega ločenih krajih.

Pa Brawfurt, mislim, nam je sam pomagal, te neugodnosti odstraniti pritrdivši, da je ljudstvo, ki je sanskritu sorodni jezik govorilo, nekdanj najbrž v severozatočni pokrajini od Indije prebivalo, ki je v zgodovinskem času s svojimi zmagovalnimi in osvojevalnimi četami velik del zatočne Azije in vztočne Evrope poplaval. To ljudstvo, pravi, je morebiti isto nalogo igralo o času dolge in temne noči, ki je bila pred svitom zgodovinskega poročila. Te čete so morebiti po številu majhene bile v primeru s prebivalci, katere so podjarmili. V takih slučajih bi novi naseljenci, če jih je tudi nad tisoče bilo, v malo stoletjih z milijoni od njih nadvladanih podložnikov se stopili. Pripoznana istina je, da se barva in črte obraza zamorcev in Evropecev v četrtem pokolenju čisto izgube, ako vzamemo, da se od nobene

strani kako pleme nij pomnožilo. Ločivno fizikalčno obraženje arijskih zmagovalcev se je tedaj kmalu v obraženji premaganih narodov izgubilo; vendar pa so se nekatere besede, in kar je še važniše, nekatere njih slovniških oblik pri ljudstvu, katerega so stotine let nadvladali, obdržale in udomačile, med tem ko so mase ljudstva same nadaljevale isto plemenno obraženje ohraniti ki jih je dolgo pred arijsko vselitvijo ločilo.

Ne more se vprašati, da, ako bi nam bilo mogoče naj bo kateri uže vrsti zdaj živečih in sorodnih jezikov do znanega začetka slediti, — da bi oni jeziki prej kot živeča človeška plemena v kakem času prošlosti sešli se; ali z drugimi besedami, plemena se veliko bolj počasi razvijajo in spreminjajo kakor jeziki. Pa po teorij izpreminjanja bi stvarjenje nove specije neprispodobljivo veliko daljši čas potrebovalo, nego stvarjenje novega plemena. Kakor se kaže, ne traja nikdar nobeden jezik dalje kot tisoč let, med tem ko mnogo vrst tisoče let traja. Jezikoslovec tedaj, ki trdi, da so vsi

živeči jeziki izpeljani in ne prvotni, ima veliko prednost pred prirodoslovcem, ki si prizadeva enako teorijo glede vrst razširiti.

Ne bilo bi nepodučno, ko bi bilo moči neizrekljivo težkočo naloge tistih, ki spreminjanje v prirodoslovji zagovarjajo, pretehtati, ako se pomisli, kako težko bi bilo celo za jezikoslovca do cilja priti, ako bi hotel poskusiti, skupščino razumnih, pa neučenihih osob prepričati, da je jezik, katerega govore, kakor vsi jeziki od sovremennih ljudstev govorjeni, moderna iznajdba, in še več, da se iste jezikovne oblike vedno spreminjavajo, in da nij njih nobena večno trajna.

Hočemo si misliti, on začne s tem svoje prepričanje utemeljevati, da živeči jeziki počasi od drugih sedaj izmrlih izvirajo, ki jih je ljudstvo govorilo, ko je v času ravno pred onimi živelo, in da so ti zopet jezikovne oblike imeli, ki še od starejših izhajajo. Oni bi se ve da rekli: „Kako čudno je to da Vi spomenike na množino neživečih jezikov najdete; da bi bil jeden del človeškega

nega napravili, se delajo zapreke in naš spiessbürgerski odbor se prec po mameluško protivi vsem dobrim naredbam. Dokaz — podrti mali grad, ki bi bil lahko lep gradič in sedaj uže lastnina mesta. Mesto da bi se tu, oči privabljevali v naš kraj, da bi vsaj nekateri imeli dobiček, se pa neposrednje odganjajo. Saj ne more imeti nihče veselja prihajati sem, ker je vse tako neredno. Prvič so uže ceste posebno v Kamniku strašno grde. Tujec, ki nij vajen po brodu hoditi, saj mu nij mogoče iti po našem mestnem tlaku, posebno če bi imel še kurja očesa in kaj še potem občutljive dame! V grdem vremenu nezgod še ne omenjam in debelih kamenj, ki leže na sredi pota, da bi človek lahko sredi ceste padel po dolgem. Za potrebe, ki se morajo imenovati žive potrebe, nema naš občinski odbor duhá. Kako potrebujemo vodnjakov! V trgu Mengšu so trije občinski vodnjaki, in v mestu Kamniku le — eden, reci eden — in še tako skrit, da še vsak domačin zanj ne ve, še manj kak potni rokodelski pomagač, ki bi si rad žejo ugasil; in zraven je še skoro vedno potrt. Nij to sramota? Saj je gotovo uže vsak odbornikov videl v Mengšu vodnjake, pa še niti enemu ne pride v misel predlagati kopanje vodnjakov vsaj dveh, ali vendar vsaj enega, toda naši mameluki, na čelu župan z zaslužnim križcem in spe, nemajo za take žive potrebe ušes.

Iz Notranjskega 28. jun. [Izv. dop.] Nekdo iz Notranjskega nasvetuje, da bi se 2. julija pri učiteljskem zboru v Postojni sestavil načrt, kako bi se učitelji v prihodnje od zraka živili, ker na Kranjskem nobene plače ne dobivajo. Ker pa ta dober nasvet učitelji gotovo ne bomo mogli izvesti, zato bi pa jaz nasvetoval, da bi se, in ne le v Postojni, ampak tudi v drugih okrajih pri učiteljskih zborih predlog stavil, da naj bi se šolsko podučevanje na Kranjskem tako dolgo, da bi se učiteljem plača uredila, prenehalo, da bi potem nekateri učitelji šli k svojim sorodnikom in drugi bi vsaj za vsakdanji živež kmetom pomagali kmetijska dela opravljati. Ako bi pa ta predlog ne obveljal, naj se pa naredi prošnja na sl. c. kr. vlado, da bi učitelji, kakor vojaki na vsak dan hlebec kruha (komisa) dobivali tako dolgo, da se najde tista blagajnica,

gospodarstva, ki je v našem času tako opomina vreden radi svoje stalnosti, tako nestalen v prešlih časih! Mi govorimo vsi kolikor so naši starši in dedi pred nami govorili, in ravno tako, pravijo, delajo Nemci in Francozi. Kje je tu dokaz za tako vedno spreminjavo v davnih časih! in, če je tudi res, zakaj bi si ne mislili, da je, ako se je kateri jezik izgubil, drugi hipoma in čeznaravno kot dar jezikov ali kot njih zmešnjava, kakor pri zidanju stolpa v Babilonu, ustvarjen bil? Kje so spominki vseh onih mednarečij, ki so gotovo morali biti, ako je nauk vednega gibanja in spreminjanja istiniten? In kako je to, da sedaj govorjeni jeziki po neznatnem spreminjanju ne preidejo v drug drugega in v ravno pred njimi bivše nživeče jezike? — Slednjič, ako je teorija brezkončne spreminjevalne možnosti resnična, kako smisel more potem izraz „jezik“ imeti, in kako se da „jezik“ od „narečja“ ločiti?

(Dalje prih.)

katera bi kranjske učitelje, kateri od glada hirajo in slabe, iz žalostne osode rešila.

Iz Bosne 25. jun. [Izv. dop.] Kakor znano, pomohamedanilo se je staro bosniško srbsko plemstvo po osvojenji Bosne po Turkih. To je storilo iz dveh razlogov: prvo zavoljo tega, da reši svoja posestva, katera bi se bila inače med turške vojnike razdelila, in drugo zavoljo tega, da deželno upravo in deželna dostojanstvena mesta v svojih rokah obdrži. Ta dva namena je bosniško plemstvo sprejetjem mohamedanske vere tudi po polnem doseglo. Vsi age, begi, kadije in spahije v Bosni so bili pomohamedanjeni Bosnjaki. Vsa polit. in sodnijska dež. uprava, vsi „mute šerifi“ (občinski zastopi) ostali so v rokah pomohamedanjenih domačinov. Pravi Turki, ali kakor se sploh v Bosni imenujejo „Osmanlije“ bili so v Bosni do še pred tridesetimi leti prav redke prikazni. V tem pogledu je bila tedaj Bosna precej avtonomna. Več poskušajev carigradske vlade, bosniško deželno upravo domačinom iz rok izviti, so bosniški mohamedani z javnim uporom in z orožjem v roki odbili. Odkar je pa v novejših časih po vseh evropskih državah uprava centralizovati se začela, se uplivu tega toka tudi turška država odtegniti nij mogla. Sicer so pa tudi turški državniki turško carstvo s tem hoteli v vrsto kulturnih držav vrniti, da so slepo posnemali naprave drugih evropskih držav. Beseda in pojem „centralizacija“ postala sta geslo v carigradskih vladnih krogih. Od seh dob pošiljalo se je iz Carigrada čem dalje več Osmanlijev v Bosno. Deželna dostojanstvena in uradniška mesta, katera so poprej domači mohamedani skoro izključljivo v svojih rokah imeli, popolnovati so se začela z ljudmi neposredno iz Carigrada poslanimi in od carigradske vlade odvisnimi. Domačini izrivali so se sistematično iz vseh uplivnejših in važnejših mest. K temu so prišle še druge administrativne naredbe, ki so domače mohamedance v njihovih materialnih koristih žalile. Nezadovoljstvo in srčba na Osmanlije je rastla od dne do dne. Stvar se je od carigradske vlade tako daleč gnala, da je prišlo do novih javnih uporov. Plemeniti familiji Sokolovičev in Zlatarovičev, kateri ste se po osvojenji Bosne po Turkih prvi pomohamedanili, stali ste pri vsakem uporu malkontentom na čelu. Familiji Sokolovičev ste za Bosno to, kar so bili Zrinjski in Frankopani za Hrvatsko. Zadnja ustaja bosniških mohamedanov proti turški vladi je bila leta 1851/2. Ustajniki pod begom Sokolovičem so bili nazadnje pri Bihaču po Omer Paši popolnem premagani, in s tem uporni duh zatrt. Omer-Paša je Bosno tako rekoč drugikrat za Turke osvojil. Od tega časa se Bosna čem dalje bolj s centralističnimi vezili na Carigrad veže. Če bi bili umeli domači mohamedani tudi krščansko rajo za svoje svrhe pridobiti, in v ustajo potegniti, bog ve, če denes Bosna ne bi bila to, kar je Srbija. Raja je pa celo apatično gledala boj med domačini poturicami, od katerih je bila zmerom tlačena, in Padišahovo vojsko, ter nij imela nobenega uzroka žaliti, da so domači njeni zulumčari potolčeni bili. Med domačimi mohamedani vlada denes tiho zagrizneno nezadovoljstvo nasproti Osmanlijem in carigradskej vladi. Kdor misli, da se bodo bosniški mohamedani proti invaziji katere inostrane vlasti vzdignili in Bosno za cari-

gradsko vlado branili, ta krivo sodi. V najslabšem slučaju ostali bodo neutralni gledalci. Če bi pa invazator njih vero in njihova posestva garantiral, ali če bi jim celo kakšen upliv na deželno vlado obečal, bi se mu takoj priklopili. V tem tedaj, da je prebivalstvo v Bosni nerazmerno bolj pomohamedanjeno nego v katerem koli drugem evropskem turškem vilajetu, v tem ne leži nobeno poročstvo za turško državo, glede oseguranja Bosne, pa tudi nobena poteškoča za inostranega osvojitelja. Na skorejšnjo vojno pri nas vsak verjame. Raja jo želi, da se turškega zuluma reši, domači mohamedani jo pa žele, da se Osmanlijev osvobode. Čudno za naše položje je to, da vladina „Bosna“ za Srbijo precej prijateljski piše, za Avstro-Ogersko pa nema niti ene dobre besede.

Domače stvari.

— (Slovenskih profesorjev v Rusiji) je kolikor je nam znano šest in sicer gg.: Klemenčič, Brezovar, Rebec, Bolé, Kramarič in Štifter. Poslednji še nij nastavljen. Razen teh je nekoliko omikanih Slovencev pri trgovini v Rusiji.

— (Umrli) je 25. t. m. v Radovljici Fr. Mršol stud. filos. v Gradci. Prijateljem mej kolegi priporočamo blagega mladeniča v vreden spomin.

— (Gutenbergov spomin) so slavili v nedeljo ljubljanski tiskarji. Dopoldne so šli ogledat si papirno fabriko v Velčah; proti večeru pa so se zbrali na vrtu pri Krčonu na tržaški cesti. Vojaška godba je svirala, peli so čitalniški pevci, govorili so se svečanosti primerni govori in kljubu nevihti, katera je celo društvo gnala za nekoliko časa pod streho, končala se je prav animirana veselica še le pozno po noči.

— (Ljubljanski „Tagblatt“) pripoveduje v sobotnem listu, da je iz tukajšnje norišnice zopet en norec ušel, ter kara holiško oskrbnitvo. Kakor se nam iz kompetentnega vira poroča, na celi tej novici nij nič resnice, ker iz norišnice nij nihče ušel.

— (V Mokronogu) na Dolenjskem se je 25. t. m. odprla nova brzojavna postaja.

— (V krškem okraji) so — kakor dež. vlada objavlja — ponehale koze in ušci. Umrlo je na ušcih 14 ljudi od 43 zbolelih, na kozah pak 6 od 33 zbolelih.

— (Iz Gorice) se nam piše: Po nesreči ustreljen je bil včeraj 25. t. m. vojak pri streljanju v tarčo v Panjevcu; gledal je črez zid, za katerim navadno sedi oni, ki kaže kam je krogla zadela, krogla mu priletela v čelo in takoj se je revež mrtev na tla zvrnil. — Pred enim letom se je tu ravno taka nesreča zgodila. Zakaj ne pazijo!

— (Iz Gorice) se nam piše: Tukaj imamo knjigarja, ki kupcem, želečim kupiti kako slovensko knjigo, začne zabavljati in psovati na slovenski jezik in njegovo literaturo, ter jih odgovarjati, naj ne kupujejo knjig, pisanih v tem jeziku. Tudi sicer je ta knjigar, dasiravno je še le par let v Gorici, uže sploh znan kot neotesau in aroganten vsevedež. Da je mož doma „aus dem reich der gottesfurcht und frommer sitte“ nam menda nij treba dostavljati. Priporočamo ga prav spodobno slovenskemu, knjige kupujočemu občinstvu.

— (Iz Vipave) nam piše naš dopisnik: „Popraviti moram, kar se mi je primerilo, da sem po napačnem govorjenju ljudi v 142. števil. „Sl. N.“ krivo poročal, in sicer: Nij res, da bi se v šoli v št. Vidu ukazovalo, da naj zraven kresov tudi streljajo.

— (Iz Ljubljane) piše kaplan Klun dunajskemu „Vaterlandu“ od sobote, da pri razdelitvi podpore za nesrečne Dolenjce nij nek mož nič dobil, ker je za klerikalnega dr. Šterbenca glasoval, ter da ga je celo deželne vlade tajnik g. Vestenek insultiral. Ko bi to res bilo, je vse ostre graje vredno, ker podpora je za vse unesrečene brez razločka ali so klerikalci ali liberalci ali indiferentni. A skoraj bi sodili, da je ta povest le — poklunjena.

— (Farovski list) kateri si prilastuje lepo ime „Slovenec“ je v zadnji številki zopet tako nesramen, da v članku pravi: ka mej nami in našim še ne ustanovljenim „narodnim društvom“ in pa med ljublj. nemškim „konstitucionalnim društvom“ nij nobenega drugega razločka, nego da mi govorimo slovensko oni pa nemško.“ S tem, se ve da, hoče klerikalni obrekovalc svoje nevedne verne nalagati ali okljuniti, da smo tudi mi za nemškutarijo ali ka-li? — Mi mu rečemo: naj bi le skoraj čas prišel, da bi ona nemškutarska stranka, ki je zdaj v „konstitucionalnem društvu“ našemu narodu toliko na kvar delala, takó govorila za slovenstvo in našo narodnost kot mi govorimo. Precij potem jo bomo mi in vsak res naroden Slovenec kot spreobrneno veselo pozdravili, če se še prav poteguje za slovenske narodne pravice — v nemškem jeziku ako slovenskega ne zna, in če prav klerikalni klečéplazi, kateri sleparijo, da je ultramontanstvo in slovenstvo vse eno, od svoje smešne srditosti popokajo.

Poslano.

„Narodni zavod“ zvanj „prvej občnej zavarovalneje banki Sloveniji“ v Ljubljani javljam, da pišem z naslovom „Johann Tauschek“ ne sprejemam več, ker jej mora iz mojih za čas od decembra 1872 do zdaj več nego 100 prejetih dopisov znano biti, da se vedno le podpisujem in sem

Ivan Tanček,
zastopnik iste banke.

Brežice, 28. junija 1874.

Poslano.

Vsem bolnim moč in zdravje brez leka
in brez stroškov po izvrstni
Revalescière du Barry

v Londonu.

Izvrstno zdravilo Revalescière du Barry odstrani vse bolezni, ki se leku zoperstavljajo, namreč bolezni v želodci, v živcih, v prsih, na pljučih, jetrah, žlezah, na sliznici, v dušnjaku, v mehurji in na ledvicah, tuberkole, sušico, naduho, kašelj, neprebavljivost, zapor, drisko, nespečnost, slabost, zlato žilo, vodenico, mrzlico, vrtoglavico, naval krvi, šumenje v ušesih, medlico, in bljevanje krvi tudi ob času nosečnosti, skalno silo, otožnost, sušenje, revmatizem, protin, bledico. — Izpisek iz 75.000 spričeval o ozdravljenji, ki so vsem lekom kljubovala:

Spričevalo št. 68.471.

Prunetto pri Mondovi,

26. oktobra 1869.

Moj gospod! Morem vas zagotoviti, da odkar čudovito Revalescière du Barry rabim, to je od dveh let, niti nadežnosti svoje starosti, niti teže svojih 84 let več ne čutim. Moje noge so zopet šibke postale, moj pogled je tako dober, da ne potrebujem očal; moj želodec je močen, kakor bi bil 30 let star, — s kratka, čutim se pomlajen; jaz pridigujem, spovedujem, obiskujem bolnike, potujem precej daleč peš, čutim svoj um jasn in svoj spomin očvrst. Prosim Vas, to izpoved objaviti, kjer in kakor hočete. Vam zelo udani

Abbé Peter Castelli,
Bach-es-Theol. in župnik v Prunettu,
okrog Mondovi.

Spričevalo št. 75.705.

Dunaj, Praterstrasse 22.

maja 1871.

Jaz sem Vam hvalo dolžen za prospeh, kate-
rega je Vaša Revalescière pri meni napravila. Trpel
sem namreč na želodnem krču, kašlju in driski, od
kojega me je Vaše izvrstno zdravilo odrešilo.

L. Grossmann.

Tečajši kot meso, prihrani Revalescière pri
odraščanih in pri otrocih 50krat svojo ceno za zdravila.

V plehastih pušicah po pol funta 1 gold. 50 kr.,
1 funt 2 gold. 50 kr., 2 funta 4 gold. 50 kr., 5 fun-
tov 10 gold., 12 funtov 20 gold., 24 funtov 36 gold.,
— Revalescière-Biscuiten v pušicah à 2 gold. 50 kr.
in 4 gold. 50 kr. — Revalescière-Chocolatée v prahu
in v ploščicah za 12 tas 1 gold. 50 kr., 24 tas 2 gold.
50 kr., 48 tas 4 gold. 50 kr., v prahu za 120 tas
10 gold., za 288 tas 30 gold., — za 576 tas 36 gold.
— Prodaje: Barry du Barry & Comp. na Du-
naji, Wallfischgasse št. 8, v Ljubljani Ed.
Mahr, v Gradcu bratje Oberanzmeyer, v in-
sbrodu Diechtl & Frank, v Celovci P. Birn-
bacher, v Loubi Ludvig Müller, v Mariboru
F. Koletnik & M. Morić, v Meranu J. B.
Stockhausen, kakor v vseh mestih pri dobrih le-
karnih in specerjarskih trgovcih; tudi razpošilja dunaj-
ska hiša na vse kraje po poštah nakaznicah ali povzetjih.

Umrli v Ljubljani

od 26. do 29. junija.

Jera Šubic, delavka, 48 let st. v civilni bol-
nišnici za trebušno vodenico. — Franja Kofler, vdo-
va konduktarjeva, 56 l. st. v mestu št. 40, za pljučnem
krvnem toku. — Marija Boštjančič, hči meščana, 58
l. st. v mestu h. št. 230, za črtnim mrtodom. —
Jožefa Benčan, otrok konduktarjev, 3 l. st. v mestu
št. 155 za davico. — Alojzija Hintersveiger, hči
črevljarja, 18 l. st. v mestu št. 226 za sušico. —
Jera Petrovič, vdova prevzitarja, 93 l. st. v Tir-
novi št. 82 za starostno slabostjo. — Šandor Röger,
otrok trgovca, 14 dni st. na Poljanah št. 99 za
pljučno vodenico. — Marija Kalan, kuharica, 30 l.
st. v civilni bolnišnici za sušico. — Grega Vrhovc,
otrok posestnika, 2 mes. st. v civilni bolnišnici, na
oslabljenji. — Peter Anžič, otrok tesarja 5 ur staro
v kurji vasi št. 47 za možjanskim mrtodom.

Tujci.

27., 28., in 29. junija:

Evropa: Pavlin iz Dolenjskega. — Roiger
iz Monakova. — Hurtes, geni-obrist, Müller, Payer,
Appurič, Rieger, nadlejtanti, Gatter, stotnik iz Du-
naja. — Kusek, inženier z ženo iz Karlova. — Arko
iz Zagreba. — Bernays, z ženo iz Hamburga. —
Prešer, Drole iz Laškega trga. — Platzer iz Gradca.
— Polak iz Divače. — Bartušek z ženo iz Šlezije.
— Arth iz Gradca. — Reyer iz Kranja.

Pri Slonu: Baron Vranjany iz Karlova.
— Fabriotti, Dr. Buštrek, Černigoj, c. kr. finančne
straže pregledatelj, Valman, trgovec, Landher z gospo,
Löffner z gospo, Statner, trgovec iz Trsta. — Orel
iz laškega Vidma. — Major iz Celovca. — Šrol iz
Gorice. — Dolenc iz Vipave. — Jakobovic iz
Reichenberga.

Pri Malič: Fabjančič iz Bučke. — Horwitz,
Schröder iz Berlina. — gr. Thurn iz Radovljice. —
Mali iz Celja.

Pri Zamorec: Stritar od Sv. Martina. —
Gvajc iz Žuženberka. — Gubelj iz Planine. — Priger
z gospo iz Ptuja. — Gliavec, Madrian iz Trsta. —
Kette iz Vrhnike.

Dunajska borza 30. junija.

(Izvirno telegrafično poročilo.)

Enotni drž. dolg v bankovcih	69 gld. 40	kr.
Enotni drž. dolg v srebru	74	" 75
1860 drž. posojilo	110	" —
Akcije narodne banke	993	" —
Kreditne akcije	219	" 75
London	111	" 60
Napol.	8	" 92
C. k. cekini	—	" —
Srebro	105	" 70

Oznanilo.

Za notarstvo v Gornjemgradu se
vnovič konkurs do konca meseca julija
t. l. izpisuje, s dodatkom, da naj se dotične
prosnje po postavnem poti tej komori pošiljajo.

C. kr. notarska komora v Celji,
25. junija 1874. (168—1)

Izurjen sollicitator,

ki je slovenskega in nemškega jezika zmožen,
dobi takoj službo v pisarni

Dr. J. Ploj-a
v Ptui.

(166—2)

Zarad razpuščenja

Woschnagg-ove trgovine

je na glavnem trgu št. 237

popolna razprodaja

vsega

manufakturnega, belega in perilnega blaga
in šivalnih mašin.

(164—3)

Tudi je prodajateljica s še triletnim najemnim kontraktom za oddati.

V prostorih na strelišči.

Le 14 dnij!

Dessort-ov slavni anatomske muzej

(filijala) v 2. razredih.

Največja zbirka umeteljskih prisposodblanj iz oblasti telesnega življenja
človekovega.

I. Razred:

Inkvizicija.

Galerija orodij, ki so bila v srednjem veku pri sv. inkviziciji za mučenje in siljenje
navadne, kazane v življensko-voliki podobah in voščenih preparatih posameznih delov
života.

II. Razred:

Anatomija in narodoslovje.

Muzej je vsak dan od 8. zjutraj do večera odprt. — Vtorek in petek popoldne od
1. ure do večera je muzej le za dame odprt. — Gospodje brez razločka v tem času nemajo
pristopa. — Dame pa imajo razen onih za nje posebej rezerviranih ur vsak dan še tudi pristop.

Vstopnina 30 kr., c. kr. vojaštvo od feldveblja nižje polovico.

Vstopiti smejo le odrasli ljudje. Kažipot (katalog) se na kasi dobi za 12 kr. (160—3)

Lastnina in tisk „Narodne tiskarne“.

Izdatelj in za uredništvo odgovoren: Ivan Semen.